

**ГОМ АХУЫРЫ КОНСПЕКТ:
«МÆ ИРЫСТОН»
(скъоламæ цæттæгæнæн къорд)**

Бацæттæ кодта:
ирон æвзаджы хъомылгæнæг
Плиты Альбинаæ

Алагир 2019

Нысан: Фыдыбæстæмæ уарзондзинад гуырын кæнын сабитæм; мадæлон æвзагыл хъуыдытæ дзурыныл ахуыр кæнын; Ирыстоны æрдзмæ уарзондзинад æвзæрын кæнын æмæ йыл аудын.

Сабитæн сæ зæрдыл æрлæууын кæнын цавæр ирон æгъдæуттæ зонынд уый. Цы нысан кæнынц æртæ чъирийы.

Цæстуынгæ æрмæг: Ирыстоны тырыса æмæ герб. Нывтæ: хæхтæ, суадæттæ, Терчы дон, парк, Ирыстоны зындгонд адæм, æртæ чъирийы æмæ бæгæны. Нæ рагфыдæлтæ (Алантæ), цыртдзæвæнтæ, аргъуан.

Рагагъоммæйы куыст. Саразын экскурситæ нæ горæты зæрдылдарæн бынæттыл. Базонгæ сæ кæнын нæ зындгонд адæмимæ (иу цалдæр). Арныхас кæнын нæ горæты цавæр уынгтæ и Сывæллæттæ: Сахуыр кæнын зарæг æмæ æмдзæвгæтæ нæ горæтыл.

Дзырдуг: сахар, аргъуан, цыртдзæвæн, сгарæг, æхсардгард, фат æмæ æрдын.

Ахуыры цыд

(Хъуысы Ирыстоны гимн, сывæллæттæ æрбацыдысты агъуыстмæ).

Хъомылгæнаг: Уæ райсом хорз сывæллæттæ! Куыд кæсут афтæмæй нæм абон нæ ахуыртæм æрбацыд бирæ уазджытæ, æмæ ма сын салам раттæм.

Сывæллæттæ: Æгас цæут нæ зынаргъ уазджытæ!

Хъомылгæнаг: Ныр кæрæдзийы къухтыл æрхæцæм æмæ зылдмæ гæсгæ æрлæууæм.

Нæ ахуыртæ райдайæм æнгуылдзты гимнастикайæ. Равдисут-ма уе'нгуылдзтæ. Загъут-ма цал æнгуылдзы ис иу къухыл?

Сывæллæттæ: Иу къухыл ис фондз æнгуылдзы.

Хъомылгæнаг: Уадæ радзурæм, «Фондз æфсымæры».

Фондз æфсымæры нæртон!

Уыдонæн сæ нæмттæ зон.

Хистæр слæууыди фыццаг-

Раст цыма сæрыстыр саг!

Амонæн æнгуылдз дæр ныр

Сраст кодта йæ æлвæст гуыр.

Астæуккаг-æппæты даргъдæр,

Æтт, æнæном дæр фæцырд,

Ай та кæстæр у-зынаргъдæр.

Фондзæй фаззæтау-æмдзырд,

Иумæ рбакæсут ма сты æдзухдæр цырд.

Тынг хорз! Сбадут ныр уæ бандæттыл. Абон нæ ахуырты темæ у «Мæ Ирыстон».

Хъомылгæнаг: Загъут ма сыв – тæ, нæ гыццыл райгуырдæн бæстæ куыд хуыйны?

Сывæллæттæ: Нæ райгуырдæн бæстæ хуыйны Цæгат Ирыстон-Алани!

Хьомылгаенаг: Раст загътат, мах цæрæм Цæгат Ирыстоны, мах стæм ирон адам. Æмæ нæ сæйраг дæр горот та куыл хуыны?

Сывæллæттæ: Нæ сæйрагдæр горот хуыйны Дзæуджыхъæу.

Хьомылгаенаг: Чи йæ зоны афтæ йæ цæмæн схуыдтой?

(Сывæллæтты дзуаптыæ)

Хьомылгаенаг: Цавæр гороттæ ма ис Цæгат Ирыстоны?

Сывæллæттæ: Алагир, Ардон, Моздок, Дигора, Беслан.

Хьомылгаенаг: Сыв – тæ бакæсут ма экранмæ. Цы дзы уынут?

Сывæллæттæ: Ирыстоны тырыса æмæ герб.

Хьомылгаенаг: Цы нысан кæнынд тырысайы хуызтæ?

Сывæллæттæ: Урс – сыгъдæгдзинад

Сырх – лæгдзинад, тыхджын

Бур – бæркад.

Хьомылгаенаг: Нæ гербыл та цы ныв ис?

Сывæллæттæ: Хæхтæ æмæ фыранк.

Хьомылгаенаг: Уыдон та цы нысан кæнынд?

Сывæллæттæ: Хæхтæ – адам хæхты кæй цардысты уый. Фыранк та барынц ирон лæгимæ. Ирон лæг фыранкау у ныфсхаст, тыхджын.

Хьомылгаенаг: Тынг раст сывæллæттæ.

Ныр та байхъусæм Тамикмæ, радзурдзæн нын æмдзæвгæ «Мæ Ирыстон»

Цæй диссаг дæ, мæ Ирыстон,

Куыд адджын у дæ уынд,

Цæй зынаргъ дæ мæ зæрдæйæн,

Куыд дын æй зæгъон, куыд?

Куыд дын уарзын дæ хуры скаст

Сæууон æртæхты худт.

Дæ аллы хох, дæ аллы дзы Хьомылгаенаг:

Мæ цин æмæ мæ уд.

Сабырдзинад дæ зæххыл уæд,

Дидин æфтау фæрнæй.

Мæ Ирыстон, зæххы цъарыл,

Дæуæй зынаргъ дæр нæй!

Хьомылгаенаг: сыв-тæ, нæ Ирыстон хъыстгонд у йæ рæсугъддзинадæй. Нæ алыварсмæ ма акæсæм, кæм ис ахæм æрдз? Бæрзонд цытиджын хæхтæ нын сæ урс нымæтхудтæй цыма ныллæг кувынц. Нæ уынгтæ æмæ фæзтæ-цъæх-цъæхид, алыхуызон дидингæ хурмæ тæмæн калынц. Терчы доны уынаермæ хъусгæйæ, зæрдæйы алыхуызон æнкъарæнтæ æвзæры, Уæдæ æлутоны ад чи кæны, уыцы хæххон суалæттæ. Сабитæ, мах горæтæй фылдæр зæрдылдарæн бынæттæ иу горæты дæр нæй, мах горæтæй рæсугъд дæр горæт нæй а зæххыл

Зарæг « Мæ уарзон Ирыстон ».

Хьомылгаенæг: Сабитæ, ис нæм бирæ зындгонд адæм. Зæгъæм: Хетагкаты Къоста,Плиты Иссае-генерал, Абайты Васо-стыр ахуыргонд,Джыгкайты Мурат-нывгæнæг, Мамсыраты Хаджи-сгарæг(разведчик).

Сывæллæттæ, раджы уыди уый, бæрзонд къæдзæхты цардысты рæсугъд, тыхджын,ныфсхаст адæм. Уыдон иу цыдысты цуаны, хæцыдысты се знагтимæ.Уыди сæм ахæм хæцæнгæрзтæ: фат æмæ æрдын, æхсаргард, хъама. Куыд уæм кæсы, цыма кæй кой кæнын, чи уыдысты уыдон?

Сывæллæттæ: Уыдон уыдысты нæ рагфыдæлтæ, хуыдтой сæ Алантæ.

Хьомылгаенæг: Алантæ нын ныуагътой хорз æгъдауттæ æмæ традицитæ. Зæгъут-ма цавæр ирон æгъдауттæ зонут?

Сывæллæттæ: Хистæр куы рбахиза, уæд кæстæр хъуама сыста. Хистæр куы дзура, уæд кæстæр хъусы æмæ а.д.

Хьомылгаенæг: сабитæ Алантæ ма уыдысты уазæгуарзон æмæ кæрдзындæттон. Эcranмæ ма бакæсут, цы дзы уынут?

Сывæллæттæ: Мах уынаæм æртæ чъирийы æмæ бæгæныйы къуСывæллæттæ:

Хьомылгаенæг: Цы нысан кæнынц æртæ чъирийы.

Сывæллæттæ: Хур, зæхх, дон. Кувгæ та кодтой бæгæныйæ.

Хьомылгаенæг: Ныр та сыстут æмæ улафты минут акæнаæм.

1,2,3,4- рæвдздæр у, дæ бынат ар.

Къухтæ иумæ, къæхтæ ндæгъд,

Гъе, ма фæндыр, рæвдз æрцагъд.

Къухтæ синтыл, кæн гуыбыр.

Сæмраст кæн, гъеныр дæ гуыр,

Айтындз уарийау дæ цæнгтæ.

Къухтæ ардæм, ардæм тил,

Кафгæ дæ алыварс æрзил.

Рæвдздæр фæндыр,рæвдз æрцагъд,

Хистæр сабийæн æмдзæгъд.

Сыв-тæ, уæдæ мах кæм цæраем, уыцы горæт та куыд хуыйны?

Сывæллæттæ: Горæт Алагир.

Хьомылгаенæг: Цавæр уынгтæ дзы ис Алагиры?

Сывæллæттæ: Х.Къостайы, Ленины, Баситы Чабаханы, Гагарины, Толстойы, Кировайы æмæ а. д.

Хьомылгаенæг: Нæ горæты та арæст цы æрцыд. Цы нæм ис?

Сывæллæттæ:Рæвдауæндæттæ, скъолатæ, музейтæ, дуканитæ, библиотекатæ, рынчындон, почтатæ, администраци.

Хьомылгаенæг: Тынг хорз сыв- тæ. Ис ма нæм аргъуан æмæ цыртдзæвæнтæ

Уæлахизы бон куы вайы уæд мах ацæуæм дидинджытимæ уыцы цыртдзæвæнтæм (паркæ,танкмæ,Б. Чабаханмæ).

Нæ аргъуанмæ дæр цæуы тынг бирæ адæм. уазджытæ нæм куы вайы уæд уыдон дæр æнаæмæнг бабæрæг кæнынц аргъуан, уымæн æмæ у тынг рæсугъд.

Йæ къултыл цы нывтæ ис, уыдон Х.Къостайы конд нывтæ сты.
Æмдзæвгæ « Мæ уарзон Алагир» бакæсдзæн Сохиты Аминаæ.

Фæрнæйдзаг у, мæ уарзон Алагир!
Зарин хур дæм цæлхыдзагæй æркаст.
Сæрдыгон арв дæ хæдсæрмæ ныйирд,
О, ма мын фен æфхæрд æмæ фыдмаст!
Зынаргъ горæт, дæ хъуыддæгтæ уæнт раст,
Дæттын дын æз зæрдиагон салам.
Æгæрон у дæумæ, мæ хур, мæ уарзт,
Æмæ дыл уымæн цинтæ кæнын ам.
Зæрдæрухсæй, дзæбæхæй мын фæцæр,
Хæссыс дæ сæр дæ адаемæй бæрзонд,
Дæ цæхх-кæрдзын æнæнизæй фæхæр,
Хæрзконд чызгау- дæ уынд æмæ дæ конд

Хъомылгæнæг: Сывæллæттæ, систут ма æмæ стъæлты уæлхъус æрбадут,
скæнæм иумæйаг куыст «Нæ цытиджын хæхтæ».

Тынг хорз, уæ куыст мæ зæрдæмæ тынг фæцыдис. Абон цавæр ног дзырдтæ
базыдтам? (сыв – ты дзуаппытæ).

Уæ цæрæнбон бирæ. Рæсугъдæй байрæзут, уарзут уæ райгуыран бæстæ, уæ
мадæлон æвзаг ма рох кæнут.

Нæ ахуыры сахат кæронмæ æрцыд æмæ нæ уазджытæн хæрзбон зæгъут.

Сывæллæттæ: Хæрзбон.

